

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ Α΄ ΟΜΑΔΑΣ (σ. 93-114)**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΔΙΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ****ΘΕΜΑ Α΄****ΠΕΔΙΟ: ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ****Κοινή γνώμη και επιστημονική γνώση**

Ξεκινήσαμε *αποκόπτοντας* τον άνθρωπο από τη φύση και καθιερώνοντάς τον ως κυρίαρχο βασιλιά. Νομίσαμε ότι έτσι *εξαλείψαμε* το πιο αναμφισβήτητο χαρακτηριστικό του, δηλαδή το ότι είναι πριν απ' όλα ένα *ζωντανό όν*. Και παραμένοντας *τυφλοί* απέναντι σε αυτήν την κοινή ιδιότητα, αφήσαμε το πεδίο ελεύθερο σε όλες τις *καταχρήσεις*. Ο δυτικός άνθρωπος, καλύτερα από κάθε άλλη φορά, στο τέλος των τεσσάρων τελευταίων αιώνων της ιστορίας του, μπόρεσε να καταλάβει πως, αναγνωρίζοντας στον εαυτό του το δικαίωμα να *διαχωρίζει* ριζικά την *ανθρώπινη* από τη *ζωική* του ιδιότητα και αποδίδοντας στη μια αυτό που αφαιρούσε από την άλλη, άνοιγε έναν *ολέθριο κύκλο* και πως το ίδιο σύνορο που μετατοπιζόταν συνεχώς θα χρησίμευε για να χωρίζει τους ανθρώπους από άλλους ανθρώπους και για να διεκδικεί προς όφελος *όλο και πιο περιορισμένων μειονοτήτων*, το προνόμιο ενός ανθρωπισμού που διεφθάρη την ίδια τη στιγμή που γεννήθηκε, εφόσον δανείστηκε την αρχή και το και νόημά του από τον *αλαζονικό αυτοθαυμασμό*.

Claude Levi-Strauss, O Jean - Jacques Rousseau ιδρυτής των επιστημών του ανθρώπου στη Δομική Ανθρωπολογία)

Να μελετήσετε το απόσπασμα και να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

α. Σε τι οφείλονται οι παντός είδους καταχρήσεις στις οποίες αναλύσεται σήμερα ο άνθρωπος;

Claude Lévi-Strauss

β. Ποιος είναι ο ολέθριος κύκλος;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

α. Ο υλιστικός τρόπος ζωής της Δύσης καθώς και η αποθέωση της κατανάλωσης απομακρύνουν τον άνθρωπο από όλα εκείνα τα στοιχεία που μπορούν να τον κάνουν συμπονετικό και αλληλέγγυο. Περιχαρακώνεται, επομένως, σε έναν ευδαιμονισμό και ατομικισμό που τροφοδοτείται από την απληστία και τις οικονομικές ευκαιρίες εξαιτίας των ισχυρών διασυνδέσεων τους με τα κέντρα εξουσίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, ο πολύ μεγάλος πλούτος να περιορίζεται σε ένα πολύ μικρό αριθμό ανθρώπων- δηλαδή το 99% του πλούτου το καρπώνεται το 1% του πληθυσμού ενώ το 99% του παγκόσμιου πληθυσμού ζει με το 1% του παγκόσμιου πλούτου.

β. Αυτές οι, με γεωμετρική πρόοδο, αυξανόμενες ανισότητες δημιουργούν έναν ολέθριο αλλά και φαύλο κύκλο που χωρίζει τους ανθρώπους και τροφοδοτεί το μίσος των φτωχών προς τους πλουσίους το οποίο είναι αγεφύρωτο.

Από την άλλη, ο ανθρωπισμός εκείνων που θα όφειλαν να βοηθήσουν τους ενδεείς επειδή κατέχουν τα μέσα παραγωγής και τον πλούτο εξαντλείται στα σαλόνια και τα σχελιαστικά επιφωνήματα αλλά πέραν τούτου τίποτα δεν γίνεται...

ΘΕΜΑ Β΄**ΠΕΔΙΟ: ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΨΕΥΣΙΜΟΤΗΤΑ****Το ενδεικτικό και το απόλυτο. Η αλλαγή των επιστημονικών θεωριών.**

1.

Το να νοιαζόμαστε για τον άνθρωπο χωρίς να νοιαζόμαστε ταυτόχρονα και με παρόμοιο τρόπο για όλες τις άλλες εκφάνσεις της ζωής σημαίνει, είτε το θέλουμε είτε όχι, πως οδηγούμε την ανθρωπότητα στο να καταπιέζει τον εαυτό της, πως ανοίγουμε το δρόμο στην αυτοκαταπίεση και την αυτοεκμετάλλευση.

Claude Levi-Strauss, Συνομιλία le Monde, 21 / 1 / 79

Να σχολιάσετε το απόσπασμα:

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

α. Η έγνοια για τον άνθρωπο σημαίνει ότι νοιαζόμαστε για ολόκληρη την ψυχοσωματική συγκρότηση της προσωπικότητάς του επομένως νοιαζόμαστε και για τον *χώρο* και τους *ανθρώπους* που τον περιστοιχίζουν.

Αν αντίθετα παραβλέψουμε το περιβάλλον τότε οδηγούμε την ανθρωπότητα στην αυτοκαταπίεση και την αυτοεκμετάλλευση. Ο άνθρωπος του οποίου το ενδιαφέρον εστιάζει μόνο σε ό τι έχει άμεση σχέση με αυτόν και παραμελεί ό τι έχει σχέση με το περιβάλλον καταπιέζει τον εαυτό του επειδή αποκόπτεται βίαια από το ζωτικό του χώρο αλλά και επιτρέπει στον εαυτό του να γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης όταν τον απογυμνώνουν από τη φύση η οποία και του παρέχει τα μέσα να ζουν.

2.

Είναι μια ακολουθία θεωριών και όχι μια δεδομένη θεωρία που κρίνεται επιστημονική ή ψευδοεπιστημονική. Τα μέλη αυτών των σειρών θεωριών είναι συνήθως συνδεδεμένα με μια *αξιοσημείωτη* συνέχεια η οποία μετατρέπει αυτές τις σειρές σε ερευνητικά προγράμματα.

Imre Lakatos, Falsification and the Methodology of Scientific Research Programms

Να μελετήσετε το απόσπασμα και να απαντήσετε στις ερωτήσεις :

- α. Ποιες είναι οι θεωρίες που *συνδιαμορφώνουν* την εξέλιξη της επιστήμης;
- β. Ποια *προβλήματα* εμποδίζουν τις τρεις πρώτες θεωρίες να ανταποκρίνεται απολύτως στην πραγματικότητα;
- γ. Ποιο είναι το *περιεχόμενο* της θεωρίας του Πολ Φεγεράμπεντ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

- α. Οι θεωρίες που συνδιαμορφώνουν την εξέλιξη της επιστήμης είναι
 - i. της *διαψευσιμότητας* (Καρλ Πόπερ),
 - ii. της *εναλλαγής ασύμμετρων, μεταξύ τους, θεωριών* (Τόμας Κουν),
 - iii. των *επιστημονικών προγραμμάτων* (Ιμρε Λάκατος),
 - iv. της *μετατόπισης του νοήματος των επιστημονικών όρων* (Πολ Φεγεράμπεντ).
- β.
 - i. Ο Πόπερ, στη θεωρία της *διαψευσιμότητας*, δεν προσεγγίζει καθόλου το πρόβλημα των *κριτηρίων της προόδου*, το πώς, δηλαδή, οδηγούμαστε στη *διάψευση* μιας επικρατούσας θεωρίας που για χρόνια συντηρούσε την κοσμοθεωρία μας.
 - ii. Με την *κατάργηση της σύγκρισης* στις *ασύμμετρες* θεωρίες που εναλλάσσονται, η επιστημονική εξέλιξη μοιάζει *ασυνεχής και αποσπασματική*.

iii. Στη θεωρία των επιστημονικών προγραμμάτων, υπονομεύεται η ορθολογικότητα και η αντικειμενικότητα της επιστήμης που οφείλεται στην απουσία κριτηρίων σύγκρισης των θεωριών που κυριαρχούν κάθε περίοδο.

ΘΕΜΑ Γ'

ΠΕΔΙΟ: ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΤΕΧΝΙΚΗ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Επιστημονική δεοντολογία

1.

Με άλλα λόγια, υπονοούν ότι τα κοινωνικά προβλήματα που συνδέονται με την τεχνολογία πηγάζουν από τις χρήσεις για τις οποίες τίθεται η τεχνολογία και όχι από την ίδια την τεχνολογία που είναι ηθικά άμεμπτη.

D.Dickson, Εναλλακτική τεχνολογία

Να μελετήσετε το απόσπασμα και να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

- α. Ποια σχέση έχουν η επιστήμη και η τεχνολογία με την εφαρμοσμένη επιστήμη;
- β. Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στο φυσικό και το τεχνικό έργο;
- γ. Ποια είναι η ευθύνη του ανθρώπου ως αποτέλεσμα της παρέμβασής του στη φύση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

α. Στην επιστήμη ο επιδιωκόμενος σκοπός είναι θεωρητικός και αφορά την κατάκτηση της γνώσης. *Ἄνθρωπος φύσει ὀρέγεται τοῦ εἶδέναι*. Κριτήριο για την αυθεντικότητα της γνώσης είναι η προσέγγιση προς την αλήθεια η οποία όμως συλλαμβάνεται διαφορετικά από τους ορθολογιστές και διαφορετικά από τους εμπειριστές, η οποία όμως, και στις δυο

περιπτώσεις, δεν αφίσταται από την πραγματικότητα ούτε από την αναγκαιότητα μιας επιστημονικής επεξεργασίας.

Αντίθετα στην τεχνολογία ο επιδιωκόμενος σκοπός είναι να διευκολυνθεί η ζωή του ανθρώπου με *χρηστικά* αντικείμενα των οποίων, βέβαια, η αξία φαίνεται από την *αποτελεσματικότητά* τους. Αυτή η δυνατότητα της τεχνολογίας να κάνει τη θεωρία πράξη συμβάλλει στην *διακίνηση του χρήματος*, στην αντιμετώπιση της *προσφοράς* από τη *ζήτηση* και αντίστροφα και, τέλος, στη *βελτίωση των υλικών και ηθικών όρων* της ζωής τους ανθρώπου.

β. Το φυσικό έργο είναι *αναπόσπαστο* κομμάτι του περιβάλλοντος και υπάρχει πριν από οποιαδήποτε τεχνική παρέμβαση.

Αντίθετα, το τεχνικό έργο αποτελεί την προσπάθεια του ανθρώπου να *διαμορφώσει* την φύση έτσι ώστε να ικανοποιεί τις βιοτικές του ανάγκες. Η ικανοποίηση, όμως, των βιοτικών του αναγκών δεν πρέπει να είναι σε αναντιστοιχία με το περιβάλλον αλλιώς αυτό θα τον εκδικηθεί. Π.χ. οι άστοχες εκχερσώσεις στερούν τους ανθρώπους από καλλιεργήσιμες γαίες, η υλοτόμηση των δασών αφήνει ανεξέλεγκτες τις πλημμύρες ...

γ. Κατ' αρχήν, η τεχνολογία είναι *ηθικά άμεμπτη*. Το πρόβλημα βρίσκεται στη *χρήση* που γίνεται από τον άνθρωπο ο οποίος, στην επιθυμία του για *πλούτο, δύναμη* και *εξουσία* καταστρατηγεί τις προτεραιότητες και υποθηκεύει το μέλλον των επόμενων γενεών. Π.χ. το μπάζωμα των ρεμάτων υποσκάπτει τα θεμέλια των παρακειμένων κατοικιών σε περίπτωση πλημμύρας ή σεισμού.

ΘΕΜΑ Δ΄**ΠΕΔΙΟ: ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΤΕΧΝΙΚΗ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ****Επιστημονική δεοντολογία**

1.

Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς, πανουργία οὐ σοφία ἐστὶ :Να σχολιάσετε τη φράση.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

α. *Δεδομένο*: Η επιστήμη έχει ως μοναδική αποστολή τη γνώση.

β. *Θετικά* : Η επιστήμη κάνει τη ζωή *ευκολότερη* και *αποδοτικότερη*. *Απελευθερώνει* από *δουλείες οικονομικές* και *ηθικές*. Οδηγεί στην κατάκτηση πολλών *ελευθεριών*.

γ. Η πρόθεση του επιστήμονα που είναι η γνώση ως *αυταξία* ενώ η πρόθεση του πολιτικού είναι η απόκτηση *επιρροής* και *δύναμης!*

Συnergούν στην επιστημονική έρευνα παράγοντες που σχετίζονται με την *οικονομία*, το *περιβάλλον*, την *κοινωνιολογία*, τη *φιλοσοφία*, τη *γεωγραφία*.

Υπάρχει μια διαφορά ανάμεσα στην *επιστήμη* και τις *εφαρμογές* της που ακούνε στο όνομα *τεχνολογία*.

Η επιστήμη έχει δύναμη *οικονομική*, *πολιτική*, *ηθική*. Έτσι οι ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής, άτομα, εταιρείες, συγκροτήματα ενέχονται για *σπατάλη*, την *υπανάπτυξη λαών* και την *καταστροφή του περιβάλλοντος*.

Οι σχέσεις της *επιστήμης* με τη *βιομηχανία*, την *κοινωνία*, την *κοινή γνώμη* και την *πολιτική* είναι ένα διαρκές *δούναι και λαβείν με παράπλευρες απώλειες*. Π.χ. Η κοινή γνώμη δεν ενημερώνεται επαρκώς για την ωφέλεια ή βλάβη ενός προϊόντος, με αποτέλεσμα και ο επιστήμων, που δεν ελέγχει τα Μ.Μ.Ε. να χάνει τη δυνατότητα της διαχείρισης του επιτεύγματός του αλλά και ο κόσμος να μην εμπιστεύεται τα βιομηχανικά προϊόντα! Οι *κοινωνικές* και *πολιτικές ανισότητες* μεταξύ λαών και ατόμων αλλά και το χάσμα πλουσίων και φτωχών *μεγεθύνονται* και *εμβαθύνονται*. Κυριαρχεί ο **δ ε σ π ο τ ι κ ό ς κ α ι σ α ρ ι σ μ ό ς**.

Παράλληλα, έχει αναπτυχθεί η κ υ β ε ρ ν η τ ι κ ή, η επιστήμη της διαχείρισης του κόσμου με τηλεχειρισμό. Οι μάζες υποβάλλονται και καθυποτάσσονται σε κέντρα εξουσίας των οποίων αγνοούν τις βουλές. Από τη μια μεριά πλούτος και δύναμη και από την άλλη πενία, απουσία προστασίας διανοητικής και ηθικής, εξανδραποδισμός. Δυο ολόκληρες ήπειροι, η Ασία και η Αφρική, θύματα της ευρωπαϊκής αποικιοκρατίας.
